

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลเขาวงกต

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-1
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2536-2565)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-7

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	2-3
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร (พ.ศ. 2536-2565)	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี	6-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำและพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดิน บนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 กรกฎาคม 2566 – 31 สิงหาคม 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

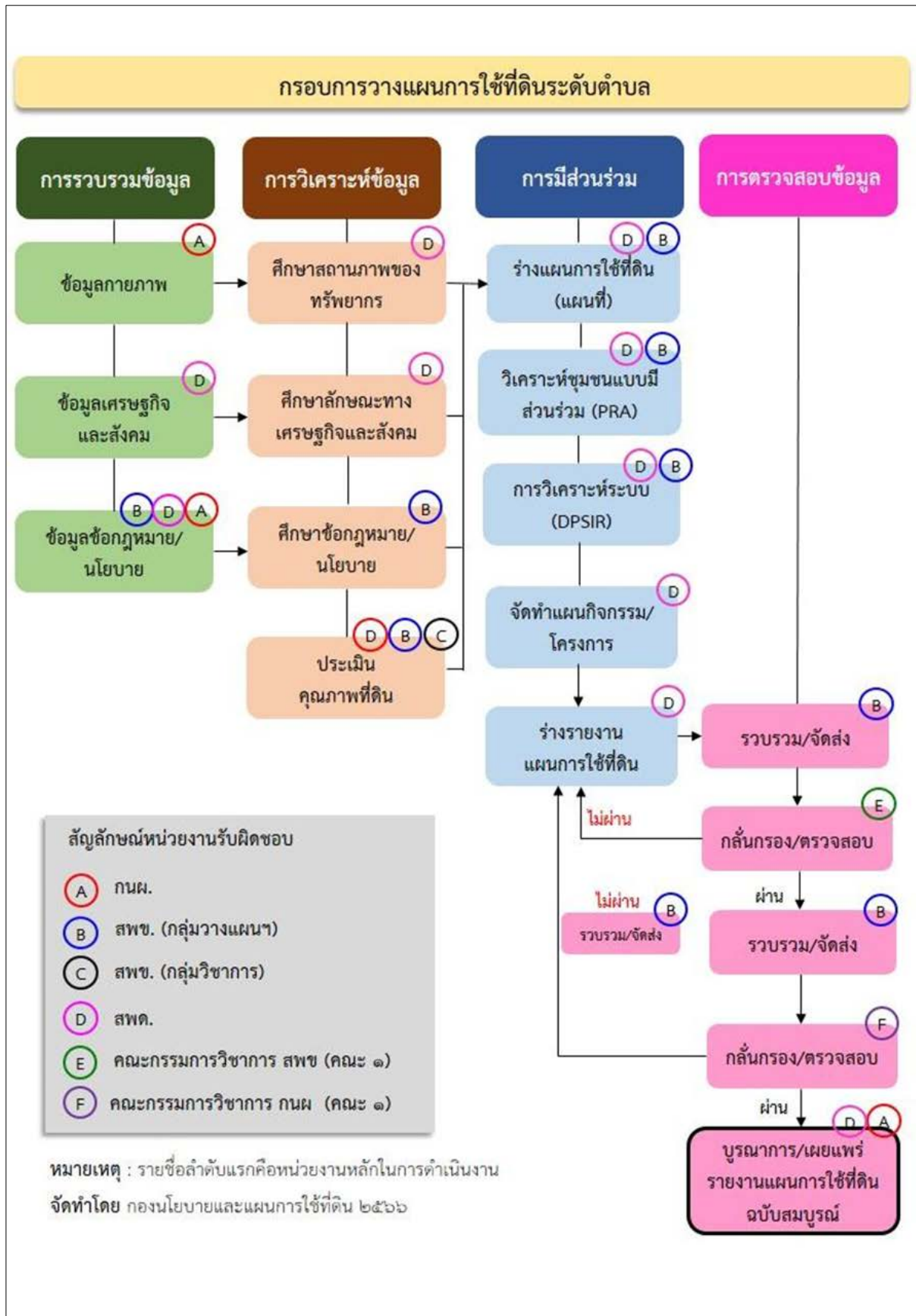
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่นๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ เป็นองค์กรที่มุ่งพัฒนาประชาชน ให้สามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงกต, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแก่งหางแมว มีพื้นที่ประมาณ 60 ตารางกิโลเมตร หรือ 37,284 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลพวาและตำบลสามพี่น้อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา และตำบลกงดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเขาวงกต	หมู่ที่ 3 บ้านหนองเจ๊กสร้อย
หมู่ที่ 2 บ้านหนองขวาง	หมู่ที่ 4 บ้านลานทอง

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน เนินเขาและทิศตะวันตกเป็นพื้นที่เทือกเขาทะลาย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองวังโตนด

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคมและธันวาคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 3,025.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 173 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 525.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 24 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดจันทบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำ

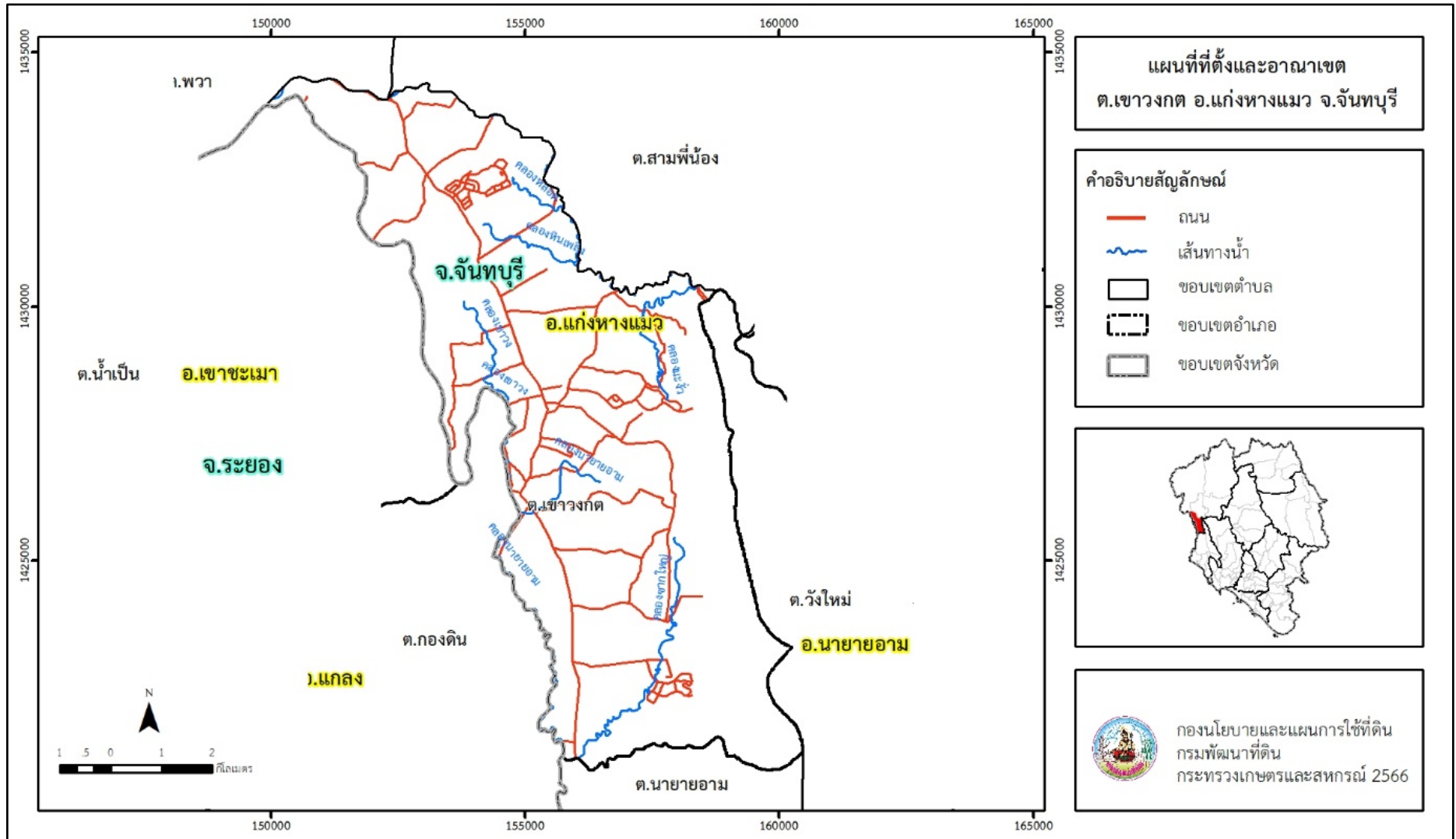

อ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมมูลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งกลางเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

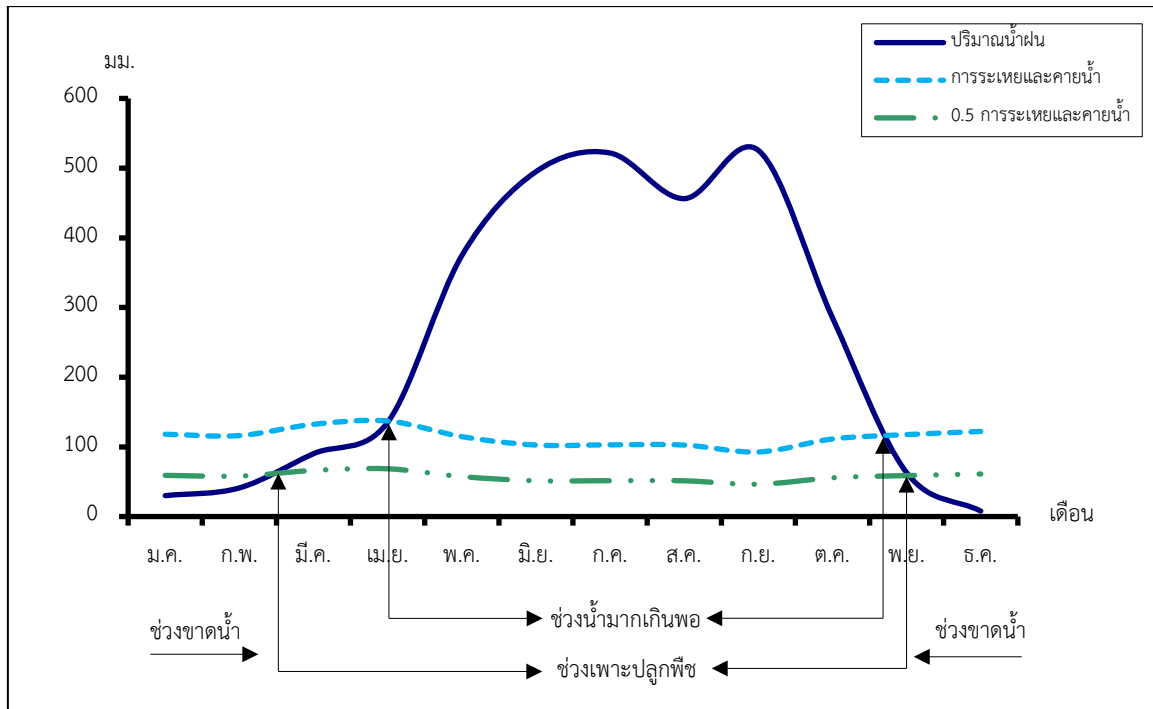
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดจันทบุรี¹ (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	22.1	32.6	26.7	69.0	30.0	3.3	118.1	28.6
ก.พ.	23.2	32.9	27.5	74.0	41.1	4.5	116.2	38.4
มี.ค.	24.4	33.3	28.4	77.0	90.2	7.7	132.4	77.2
เม.ย.	25.0	34.1	28.9	79.0	135.2	11.1	137.1	106.0
พ.ค.	25.3	33.3	28.7	83.0	374.4	21.6	114.7	162.4
มิ.ย.	25.2	32.2	28.2	84.0	494.9	24.3	102.6	174.5
ก.ค.	25.1	31.7	27.9	84.0	521.7	24.8	102.9	177.2
ส.ค.	25.1	31.6	27.8	85.0	456.2	24.1	102.6	170.6
ก.ย.	24.6	31.6	27.3	86.0	525.5	24.3	92.7	177.6
ต.ค.	24.2	32.5	27.4	82.0	285.2	18.6	111.3	153.5
พ.ย.	23.5	32.7	27.4	73.0	63.0	6.8	117.6	56.6
ธ.ค.	22.1	32.0	26.5	66.0	7.8	1.9	122.1	7.7
เฉลี่ย	24.2	32.5	27.7	78.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	3,025.2	173.0	1,370.3	1,330.3

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร (พ.ศ. 2536-2565)

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,905 ไร่ หรือร้อยละ 7.79 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 29,695 ไร่ หรือร้อยละ 79.65 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
- 2) ไร่ มีเนื้อที่ 2,141 ไร่ หรือร้อยละ 5.74 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง สับปะรด/ยางพารา มันสำปะหลัง/ยางพารา สับปะรด ข้าวโพด ไร่ผสม
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 23,551 ไร่ หรือร้อยละ 63.17 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา สัก ยางพารา/ไม้ผลผสม ปาล์มน้ำมัน ยางพารา/มะม่วงหิมพานต์ สนประดิพัทธ์
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 3,396 ไร่ หรือร้อยละ 9.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม ทูเรียน มะม่วง ทูเรียน/มังคุด มะม่วงหิมพานต์ เงาะ เงาะ/มังคุด
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พริกไทย พืชผัก
- 6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 518 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 3,542 ไร่ หรือร้อยละ 9.49 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 271 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 871 ไร่ หรือร้อยละ 2.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,905	7.79
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	656	1.76
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	257	0.69
U405	ถนน	167	0.45
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	575	1.54
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	15	0.04
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	1,202	3.22
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	33	0.09
A	พื้นที่เกษตรกรรม	29,695	79.65
A101	นาข้าว	10	0.03
A201	พืชไร่ผสม	9	0.02
A202	ข้าวโพด	16	0.04
A204	มันสำปะหลัง	1,616	4.34
A204/A302	มันสำปะหลัง/ยางพารา	139	0.37
A205	สับปะรด	71	0.19
A205/A302	สับปะรด/ยางพารา	290	0.78
A302	ยางพารา	22,897	61.41
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	97	0.26
A302/A408	ยางพารา/มะม่วงหิมพานต์	60	0.16
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	17	0.05
A302/A413	ยางพารา/ลำไย	11	0.03
A302/A416	ยางพารา/ขนุน	6	0.02
A303	ปาล์มน้ำมัน	89	0.24
A305	สัก	277	0.74
A307	สนประดิพัทธ์	55	0.15
A322	กฤษณา	42	0.11
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	40	0.11
A401	ไม้ผลผสม	1,362	3.65
A402	ส้ม	24	0.06
A403	ทุเรียน	1,054	2.83

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

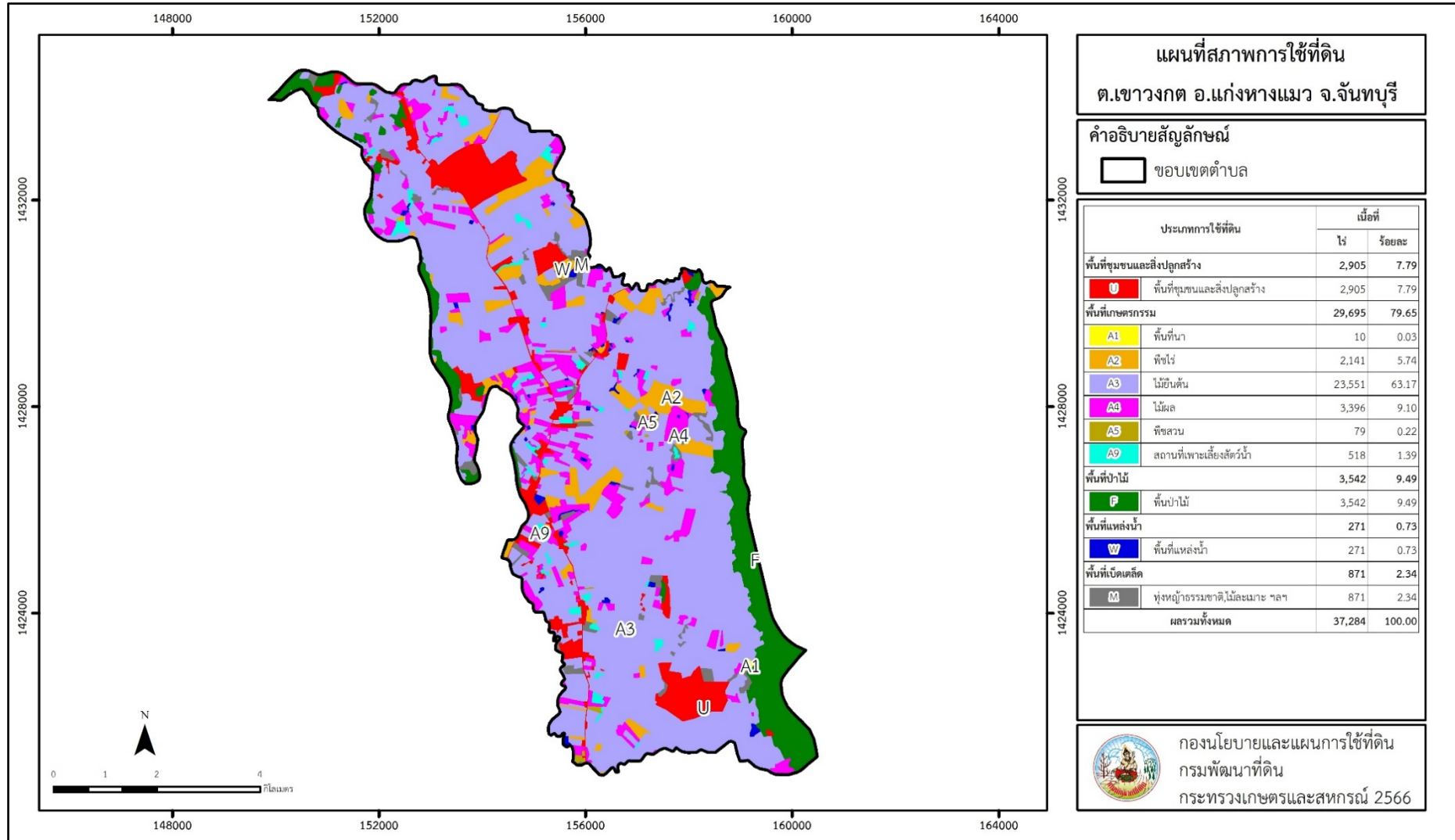
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A	พื้นที่เกษตรกรรม	29,695	79.65
A403/A404	ทุเรียน/เงาะ	5	0.01
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	5	0.01
A403/A413	ทุเรียน/ลำไย	23	0.06
A403/A419	ทุเรียน/มังคุด	211	0.57
A403/A420	ทุเรียน/กลางสาด ลองกอง	27	0.07
A404	เงาะ	49	0.13
A404/A419	เงาะ/มังคุด	34	0.09
A404/A420	เงาะ/กลางสาด ลองกอง	12	0.03
A407	มะม่วง	233	0.63
A408	มะม่วงหิมพานต์	208	0.56
A411	กล้วย	31	0.08
A413	ลำไย	15	0.04
A419	มังคุด	27	0.07
A419/A420	มังคุด/กลางสาด ลองกอง	32	0.09
A426	แก้วมังกร	4	0.01
A502	พืชผัก	32	0.09
A505	พริกไทย	47	0.13
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	476	1.28
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	42	0.11
F	พื้นที่ป่าไม้	3,542	9.49
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	519	1.39
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	9	0.02
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	3,014	8.08
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	871	2.34
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	451	1.21
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	384	1.03
M405	พื้นที่ถม	36	0.10
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	271	0.73
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	3	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	271	0.73
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	24	0.06
W201	อ่างเก็บน้ำ	28	0.08
W202	บ่อน้ำในไร่นา	216	0.58
ผลรวมทั้งหมด		37,284	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาวงกต มีประชากรรวม 3,052 คน แยกเป็นชาย 1,501 คน เป็นหญิง 1,551 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 51.16 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,685 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 570 ครัวเรือน หรือร้อยละ 33.83 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,115 ครัวเรือน หรือร้อยละ 66.17 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลเขาวงกต	1,685	1,501	1,551	3,052
หมู่ที่ 1 บ้านเขาวงกต	722	690	741	1,431
หมู่ที่ 2 บ้านหนองกวาง	463	416	383	799
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเจ๊กสร้อย	323	223	245	468
หมู่ที่ 4 บ้านลานทอง	177	172	182	354

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	1,685	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	570	33.38
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,115	66.17

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลเขาวงกตมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,685 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 22.13 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลเขาวงกต ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกยางพารามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ปลูกมันสำปะหลัง ไม้ผลผสม ทำสวน (ทุเรียน) และสับปะรด นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลเขาวงกตประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกไม้ผลผสม ไม้ยืนต้น และทำสวน (ทุเรียน) นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย รั้งจ้างทั่วไป ค้าขาย และทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลเขาวงกตครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 570 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกยางพารามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ปลูกมันสำปะหลัง ไม้ผลผสม ทำสวน (ทุเรียน) และสับปะรด นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค และจำหน่าย

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 251,928 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 104,585 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 104,444 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 43,359 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 147,484 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 61,227 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลเขาวงกต	202,101	27,254	13,800	8,774	251,928	104,585	104,444	43,359
หมู่ที่ 1 บ้านเขาวงกต	173,078	16,916	7,995	1,010	198,999	82,225	99,092	40,944
หมู่ที่ 2 บ้านหนองกวาง	209,905	46,110	18,082	16,232	290,329	173,619	64,686	38,683
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเจ๊กสร้อย	189,262	26,357	19,690	4,506	239,815	76,498	122,348	39,027
หมู่ที่ 4 บ้านลานทอง	304,607	26,045	16,820	26,517	373,989	132,083	177,966	62,853

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่างๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง เนื้อที่ 836 ไร่
 2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 2,193 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 1,932 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 1,226 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 1,029 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 3,367 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 14,219 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 17,443 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลเขาวงกต มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 3,025.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลเขาวงกต มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองเขาวง คลองซากใหญ่ คลองนายายอาม คลองมะจั่ว คลองหลอด และคลองหินเพลิง

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลเขาวงกต มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 13 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 21 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ดอน มี 21 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cp-sclB ชุดดินชุมพร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,515 ไร่ หรือร้อยละ 4.06 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cp-sclC ชุดดินชุมพร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,279 ไร่ หรือร้อยละ 6.11 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kc-clB ชุดดินคลองซาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,230 ไร่ หรือร้อยละ 11.35 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kc-clC ชุดดินคลองซาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,013 ไร่ หรือร้อยละ 13.45 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Kc-clD ชุดดินคลองซาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Knk-slC ชุดดินคลองนกระทุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 264 ไร่ หรือร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clC ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 110 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Pto-gslB ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 338 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Pto-gslC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,433 ไร่ หรือร้อยละ 11.89 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Pto-gslD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 208 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Pto-fl-slB ดินพะโต๊ะที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 623 ไร่ หรือร้อยละ 1.67 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslD ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 963 ไร่ หรือร้อยละ 2.58 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Ro-fl-lA ดินรือเสาะที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,659 ไร่ หรือร้อยละ 4.45 ของเนื้อที่ตำบล

14) หน่วยแผนที่ดิน Te-slA ชุดดินท่าแสะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

15) หน่วยแผนที่ดิน Te-slA/d3c ชุดดินท่าแสะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 2,741 ไร่ หรือร้อยละ 7.35 ของเนื้อที่ตำบล

16) หน่วยแผนที่ดิน Te-slB ชุดดินท่าแสะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 493 ไร่ หรือร้อยละ 1.32 ของเนื้อที่ตำบล

17) หน่วยแผนที่ดิน Te-slB/d3c ชุดดินท่าแสะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 2,985 ไร่ หรือร้อยละ 8.00 ของเนื้อที่ตำบล

18) หน่วยแผนที่ดิน Te-slB/d4c ชุดดินท่าแสะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 100-150 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 93 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล

19) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw-slA ดินท่าแสะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,078 ไร่ หรือร้อยละ 8.26 ของเนื้อที่ตำบล

20) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw-slA/d3c ดินท่าแสะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 889 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล

21) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw-slB ดินท่าแสะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 294 ไร่ หรือร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ RC ที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 294 ไร่ หรือร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 4,701 ไร่ หรือร้อยละ 12.61 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 46 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 14,022 ไร่ หรือร้อยละ 37.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินซุมพร (Cp) ชุดดินคลองซาก (Kc) และชุดดินระนอง (Rg)

รายละเอียดสมบัติดินและแผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แสดงดังตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cp-sclB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,515	4.06
Cp-sclC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	2,279	6.11
Kc-clB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	4,230	11.35
Kc-clC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	5,013	13.45
Kc-clD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	22	0.06
Knk-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	264	0.71
Ntn-clC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	110	0.30
Pto-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	388	1.04
Pto-fl-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	235	0.63
Pto-gslB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	338	0.91
Pto-gslC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	981	2.63
Pto-gslC*	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	3,452	9.26
Pto-gslD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	203	0.54
Pto-gslD*	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	5	0.01
Rg-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	428	1.15
Rg-gslD*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	535	1.43
Ro-fl-lA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	1,659	4.45
Te-mw-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	3,078	8.26
Te-mw-slA/d3c	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	889	2.38
Te-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	294	0.79
Te-slA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	13	0.04
Te-slA/d3c	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,741	7.35
Te-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	493	1.32
Te-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	35	0.09

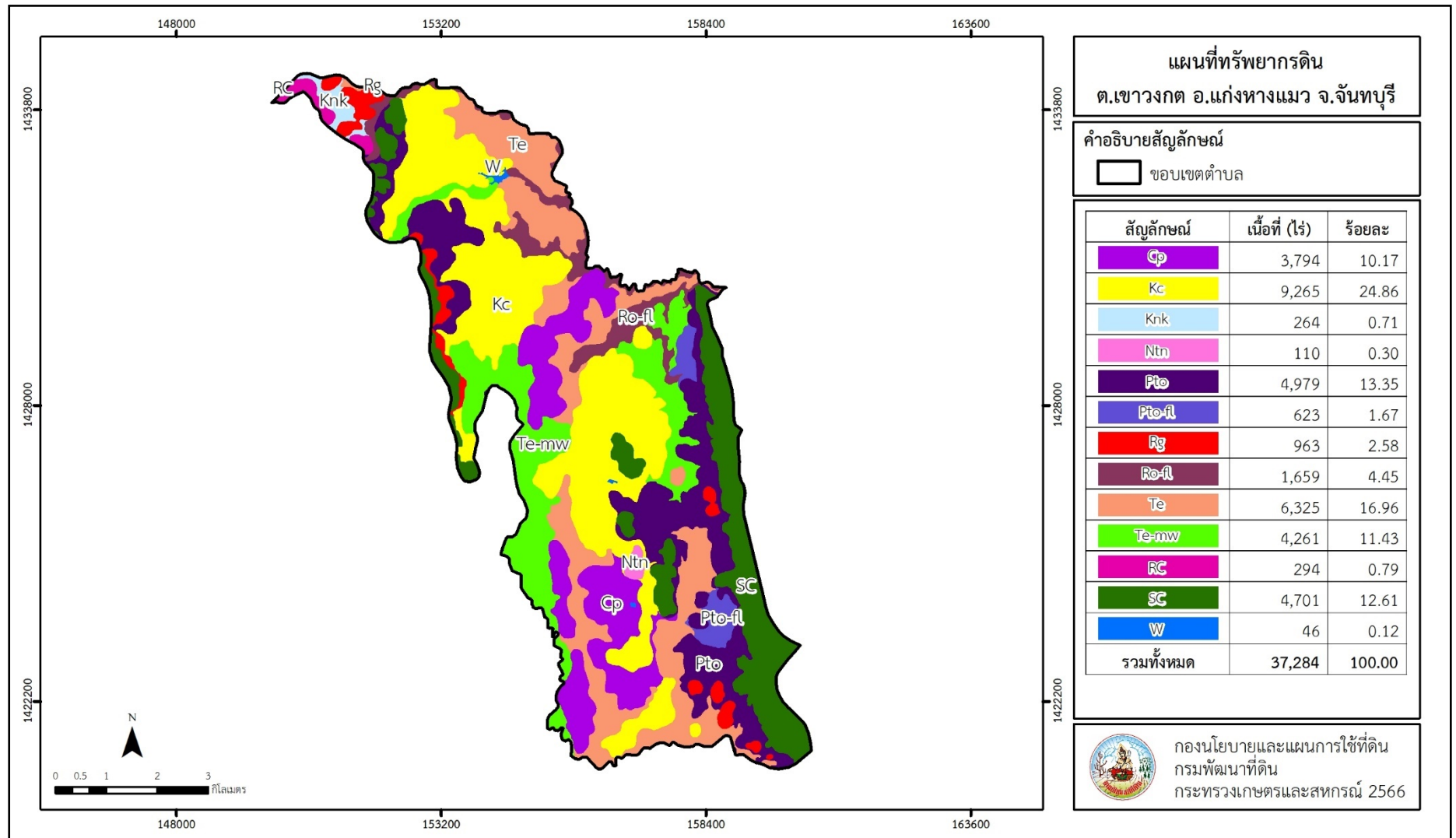

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวของดิน (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Te-sB/d3c*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,950	7.91
Te-sB/d4c	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	93	0.25
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	294	0.79
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,701	12.61
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	0.12
รวมทั้งหมด											37,284	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลเขาวงกต คือ

- 1) ช้างป่าเข้าทำลายพืชผล
- 2) ลิงบุกรุกบ้านเรือน
- 3) ดินเป็นกรด
- 4) ขาดแคลนน้ำใช้ทางการเกษตร
- 5) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 6) ต้นทุนการผลิตสูง (ปุ๋ยและยาราคาสูง)
- 7) โรคและแมลงในไม้ผล (ทุเรียน)

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลเขาวงกต มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาเรื่องช้าง,ลิง
- 2) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 4) แก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ
- 5) แก้ไขปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง
- 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคและแมลงในไม้ผล (ทุเรียน)

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) การขยายตัวของเมืองและภาคเกษตร/พื้นที่อาหารลดลง
- 1.2) การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
- 1.3) น้ำขาดแคลน
- 1.4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.5) ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.6) ปัจจัยดินฟ้าอากาศและศัตรูธรรมชาติ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ช้างป่าเข้าทำลายพืชผล
- 2.2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.3) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.4) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.5) ลดต้นทุนการผลิต
- 2.6) สภาพแวดล้อมไม่ดี

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ผลผลิตเสียหาย
- 3.2) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) พื้นที่ป่าไม้ลดลง
- 3.5) โรคและแมลง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตเสียหาย/ลดลง
- 4.2) ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน
- 4.3) แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเขินจากตะกอน
- 4.4) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง
- 4.5) รายได้น้อย
- 4.6) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

พื้นที่ราบ

- 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด//ปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก
- 5.3) ท่อส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.4) สร้างแหล่งอาหารให้ช้าง
- 5.5) ทำแนวกันช้าง
- 5.6) ส่งเสริมการปลูกพืชที่ลดความเสี่ยงจากการถูกทำลายของช้างป่า
- 5.7) รัฐออกนโยบาย และจ่ายเงินชดเชย
- 5.8) ป้องกันกำจัดแมลง/หมันดูแลความสะอาดในแปลงไม้ผล

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
  - (2) พัฒนานองค์ความรู้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้ (รูปที่ 4-2)

- 1) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม ทุเรียน เงาะ ทุเรียน มังคุด มะม่วง มะม่วงหิมพานต์
- 2) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สัก มะม่วงหิมพานต์ สนประดิพัทธ์
- 3) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง สับปะรด ข้าวโพด
- 4) พืชสวน ที่นิยมปลูก ได้แก่ พริกไทย พืชผัก

ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	ดินที่ดอน											
1. ไม้ผล	เงาะ, ทุเรียน, มังคุด											
2. ไม้ยืนต้น	ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน, สัก											
3. พืชไร่	มันสำปะหลัง, สับปะรด, ข้าวโพด											
4. พริกไทย พืชผัก	พริกไทย, พืชผัก											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลัก คือ ยางพารา

พืชทางเลือก คือ ทุเรียน มังคุด เงาะ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ทุเรียน	มังคุด	เงาะ
Cp-sclB	S3r	N	N	N
Cp-sclC	S3r	N	N	N
Kc-clB	S3r	N	N	N
Kc-clC	S3r	N	N	N
Kc-clD	S3r	N	N	N
Knk-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Ntn-clC	S2rns	S3r	S3r	S3r
Pto-fl-slB	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Pto-fl-slB*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pto-gslB	S2rns	S3r	S3r	S3r
Pto-gslC	S2rn	S3r	S3r	S3r
Pto-gslC*	S2rns	S3r	S3r	S3r
Pto-gslD	S2ewrn	S3r	S3r	S3r
Pto-gslD*	S2ewrns	S3r	S3r	S3r
Rg-gslD	S3r	N	N	N
Ro-fl-lA	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Te-mw-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons
Te-mw-slA/d3c	S2on	S2ons	S2ons	S2ons
Te-mw-slB	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons
Te-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slA/d3c	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB/d3c	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB/d3c*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB/d4c	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
SC	N	N	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

- r = สถานะการหยั่งลึกของราก
z = สารพิษ
x = การมีเกลือมากเกินไป
m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นที่ไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้นๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 4,560 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.23 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 3,023 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,537 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.12 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผ่าถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตประมง มีเนื้อที่ 28,088 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 75.34 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) **เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง** พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 11,770 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 31.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา สัก ปาล์มน้ำมัน

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 760 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พริกไทย พืชผัก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ไห้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 3,276 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 10,899 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 29.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 835 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 49 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พริกไทย

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 469 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,912 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.81 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,083 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.91 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 590 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 1,239 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.32 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 274 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 244 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 936 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.51 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

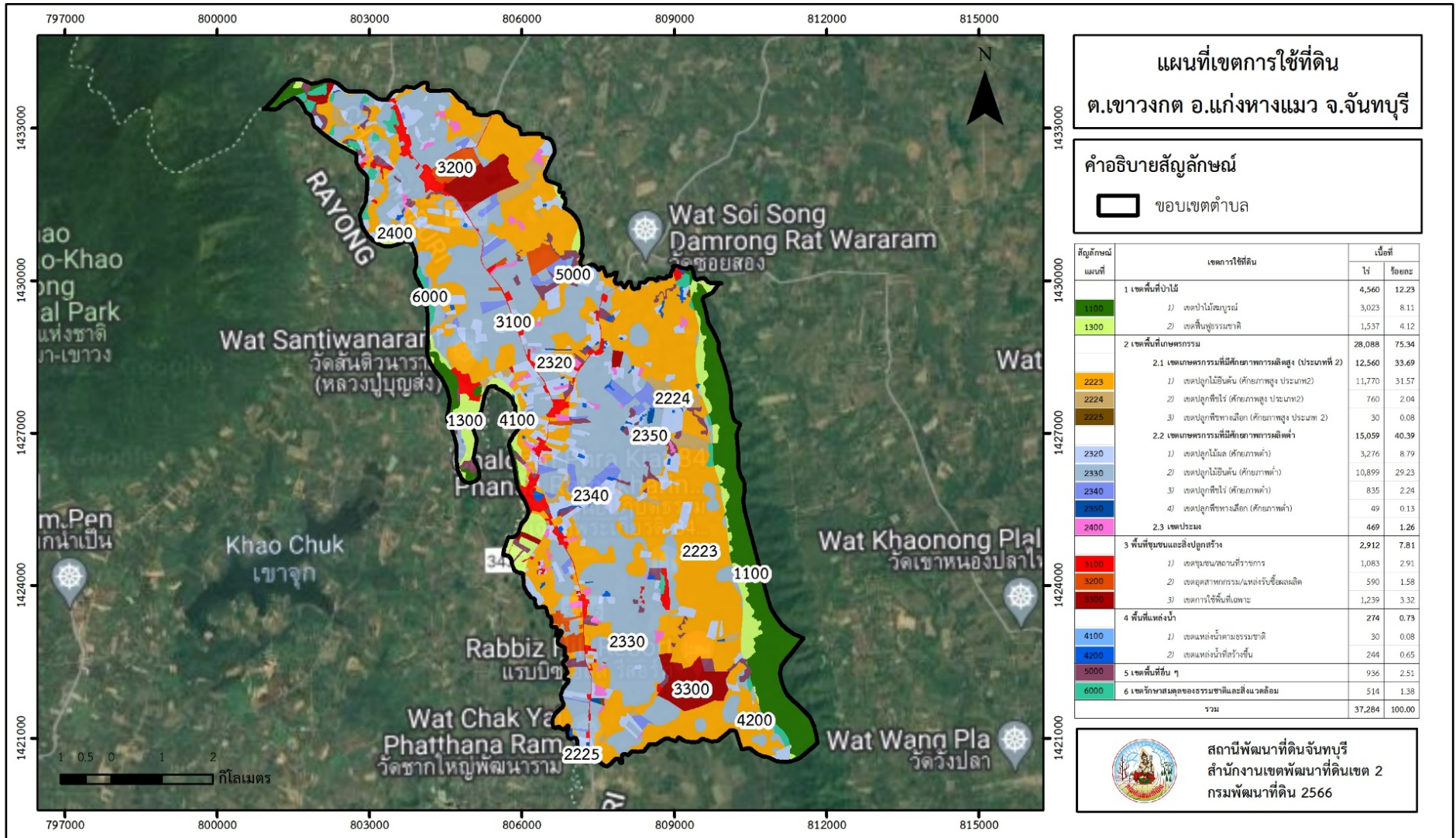
6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 514 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1 เขตพื้นที่ป่าไม้	4,560	12.23
1100	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	3,023	8.11
1300	2) เขตพื้นฟูธรรมชาติ	1,537	4.12
	2 เขตพื้นที่เกษตรกรรม	28,088	75.34
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	12,560	33.69
2223	1) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	11,770	31.57
2224	2) เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	760	2.04
2225	3) เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	30	0.08
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	15,059	40.39
2320	1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	3,276	8.79
2330	2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	10,899	29.23
2340	3) เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	835	2.24
2350	4) เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	49	0.13
2400	2.3 เขตประมง	469	1.26
	3 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,912	7.81
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,083	2.91
3200	2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	590	1.58
3300	3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	1,239	3.32
	4 พื้นที่แหล่งน้ำ	274	0.73
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	30	0.08
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	244	0.65
5000	5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	936	2.51
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	514	1.38
	รวม	37,284	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน งบประมาณ (พ.ศ. 2567-2571)

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาวงกตไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงกต เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด.
- (3) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) **การชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) **พื้นที่แล้งซ้ำซาก** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหัตถการรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลเขาวงกต กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของเขาวงกต ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาเรื่องข้าง,ลิง (2) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ดินตื้น คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้ดินแน่นตัว การใช้สารเคมีปริมาณมากและติดต่อกันหลายปี น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจมนั้นขึ้น ขาดแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง

การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น (2) สร้างอ่าง ฝ่ายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ

ในกรณีปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยยาราคาแพง ค่าแรงของแรงงานสูง ควรใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัย เช่นใช้โดรนพ่นสารเคมี ใช้เซ็นเซอร์วัดสภาพดินและน้ำ ใช้ปุ๋ยยาอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมกลุ่มเพื่อทำการเกษตรร่วมกัน และใช้แอปพลิเคชันในการบริหารจัดการฟาร์ม

ในกรณีปัญหาเรื่องช่างบุกรุกพื้นที่การเกษตรต้องอาศัยทั้งมาตรการเชิงนโยบาย การจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ เช่น สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนเมื่อมีช่างบุกรุก การให้ความรู้และฝึกอบรมแก่เกษตรกรและชุมชนเกี่ยวกับวิธีป้องกันและจัดการเมื่อพบช่างในพื้นที่ รวมถึงการใช้เทคนิคต่างๆ ในการผลักดันช่างออกจากพื้นที่เกษตร รัฐบาลควรสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช่าง เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ยั่งยืน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,141 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	24,550
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	1,500
	1.2 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด.	6,800
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,396 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	96,225
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	1,500
	1.2 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด.	10,200
	1.3 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	14,875
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	1,500
	1.5 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	51,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	900
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	29,200
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	29,200
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 23,551 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	70,975
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	3,750
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	14,875
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	1,500

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	34,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	600
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	43,800
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	43,800
4. เขตปลูกพริกไทย พืชผัก เนื้อที่ 97 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	750
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	750
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	192,500
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	73,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	265,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,141 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,396 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 23,551 ไร่ 4. เขตปลูกพืชผัก เนื้อที่ 97 ไร่	ปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน GAP (กรมวิชาการเกษตร) 3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	1. ปรับปรุงบำรุงดิน													192,500	
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/พืชผัก	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พต.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล	1.2 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พต.	ตัน	1	1	1	1	1	5	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.3 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	1	5,950	5,950	5,950	5,950	5,950	29,750	พต.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.4 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	40	40	40	40	40	200	600	600	600	600	600	3,000	พต.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.5 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	3	3	3	3	3	15	9,750	9,750	9,750	9,750	9,750	48,750	พต.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	10	10	10	10	10	50	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.7 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	20	20	20	20	20	100	300	300	300	300	300	1,500	พต.
	2. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน													73,000	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	14,600	14,600	14,600	14,600	14,600	73,000	พต.
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ													265,500	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2561. ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน. กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpo>. 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงกต. 2566. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570). อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อน้ำบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำธณ ไทรพิง. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี
43/12 หมู่ 8 ตำบลนายายอาม
อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี 22160
โทร.039433713